

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare, 180, bir. 405
tel.: +373 (022) 21-28-07
www.egalitate.md
secretariat@egalitate.md

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Штефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (022) 21-28-07
www.egalitate.md
secretariat@egalitate.md

AVIZ CONSULTATIV din 12 septembrie 2018

I. Motivul și faptele sesizării

1.1 La data de 10 aprilie 2018, în adresa Consiliului a parvenit sesizarea dlui A.B. cu solicitarea de a examina prevederile art. 71 alin.(3) Cod penal în partea ce ține de interdicția aplicării pedepsei detențiunii pe viață femeilor prin prisma standardelor privind nediscriminarea.

II. Temeiul emiterii avizului consultativ

2.1 Consiliul, conducându-se de prevederile art. 12 alin.(1) lit. a) din Legea nr. 121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 19, 21 lit. a) din Legea nr. 298 din 21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, decide emiterea prezentului aviz consultativ.

III. Dreptul național și internațional relevant

3.1 **Constituția Republicii Moldova** prevede la **art. 16 alin. (2)** că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, **sex**, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială. **Art. 25 alin. (1)** Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile. **Art. 54 (1)** În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24. (4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

3.2 **Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității** prin prisma prevederii **art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul acesteia este de prevenire combatere a discriminării, precum și de asigurare a egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, **sex**, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu

similar. Potrivit **art. 2**, constituie discriminare directă tratarea unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile prohibite în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă.

- 3.3 Codul penal, adoptat prin Legea nr.895-XV din 18 aprilie 2002 la art. 3 alin. (1)** stipulează că, nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni nici supus unei pedepse penale, decât în baza unei hotărâri a instanței de judecată și în strictă conformitate cu legea penală. **Art. 5 alin. (1)** stipulează că, persoanele care au săvârșit infracțiuni sunt egale în fața legii și sunt supuse răspunderii penale fără deosebire de **sex**, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație, iar **alin. (2)** stabilește că, apărarea drepturilor și intereselor unei persoane nu poate fi realizată prin încălcarea drepturilor și intereselor altei persoane sau a unei colectivități. **Art. 16 alin. (6)** Infracțiunile excepțional de grave se consideră infracțiunile săvârșite cu intenție pentru care legea penală prevede detențiune pe viață. **Art. 62 alin. (1)** Persoanelor fizice care au săvârșit infracțiuni li se pot aplica următoarele pedepse: lit. g) detențiune pe viață. Art. 70 alin.(5) În cazul înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață cu o pedeapsă mai blândă, cu titlu de grațiere, se aplică închisoarea pe un termen de 30 de ani. Art. 71 alin. (1) Detențiunea pe viață constă în privarea de libertate a condamnatului pentru tot restul vieții. alin. (2) Detențiunea pe viață se stabilește numai pentru infracțiunile excepțional de grave. alin.(3). Detențiunea pe viață nu poate fi aplicată femeilor și minorilor.
- 3.4 Legea nr. 5 din 9 februarie 2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați la art. 5 alin. (1)** prevede că, în Republica Moldova, femeile și bărbații beneficiază de drepturi și libertăți egale, fiindu-le garantate și șanse egale pentru exercitarea lor. În corespundere cu **art. 5 alin. (2)** promovarea unei politici sau efectuarea de acțiuni care nu asigură egalitatea de șanse între femei și bărbați se consideră discriminare și trebuie să fie înlăturată de autoritățile publice competente, conform legislației.
- 3.5 Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale la art. 5 alin. (1)** prevede că, orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale: dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent; dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei dețineri legale pentru nesupunerea la o hotărâre pronunțată, conform legii, de către un tribunal ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege; c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănuși că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșescă o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia; d) dacă este vorba de detenția legală a unui minor, hotărâtă pentru educația sa sub supraveghere sau despre detenția sa legală, în scopul aducerii sale în fața autorității competente; e) dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond; f) dacă este vorba despre arestarea sau detenția legală a unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod ilegal pe teritoriu sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare. **Art. 14** garantează că, exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe **sex**, rasă, culoare,

limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

- 3.6 **Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice** prin prisma prevederilor **art. 2 alin. (1)** stabilește obligația statelor părți să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în Pact, fără nici o deosebire, în special de rasă, culoare, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare. **Art. 10 alin (1)** stabilește că, orice persoană privată de libertate va fi tratată cu umanitate și cu respectarea demnității inerente persoanei umane. **Art. 10 alin. (3)** prevede că, regimul penitenciar va cuprinde un tratament al condamnaților având drept scop esențial îndreptarea lor și reclasarea lor socială. Tinerii delincvenți vor fi separați de adulți și supuși unui regim potrivit vârstei și statutului lor legal. **Art. 26** stipulează expres că, toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, **sex**, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.
- 3.7 **Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei** **Art. 4 alin. 2** Adoptarea de către statele părți a unor măsuri speciale, inclusiv cele prevăzute în prezenta Convenție, care au drept scop ocrotirea maternității, nu este considerată un act discriminatoriu.
- 3.8 **Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO)** cauza Khamtokhu și Aksenchik vs. Rusia nr. 60367/08 și 961/11 din 24 ianuarie 2017¹.

IV. În Concluzie, Consiliul reține următoarele.

- 4.1 Conform art. 2 din Legea nr. 121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității constituie discriminare directă tratarea unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile prohibite în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă. Astfel, pentru a fi în prezența unei situații discriminatorii este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor elemente:
- tratamentul diferențiat în exercitarea unui drept recunoscut de lege;
  - aplicat în comparație cu alte persoane aflate în situație similară;
  - în baza unui criteriu protejat;
  - lipsa unei justificări obiective și rezonabile.
- 4.2 Examinând prevederile art. 71 alin. (3) Cod penal, Consiliul constată că acestea instituie un tratament diferențiat în funcție de sexul persoanei la aplicarea detențiunii pe viață. Astfel, bărbaților care comit infracțiuni excepțional de grave li se stabilește în calitate de pedeapsă detenția pe viață, iar femeilor pentru același tip de infracțiune nu li se aplică.
- 4.3 Referitor la dreptul garantat este de menționat că art. 25 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova prevede că libertatea individuală și siguranța persoanei este garantată și restrângerea acesteia poate fi exercitată doar în condițiile art. 54 din Constituție. Astfel, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri

¹ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-170663%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-170663%22]})

decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidentiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

- 4.4 Referitor la comparabilitatea situațiilor, Consiliul observă că atât bărbații, cât și femeile se află în situație similară atunci când comit același tip de infracțiuni, în cazul dat infracțiuni excepțional de grave (a se vedea *Khamtokhu și Aksenchik v. Rusia* nr. 60367/08 și 961/11 din 24 ianuarie 2017, pct. 68).
- 4.5 Referitor la criteriul protejat, Consiliul subliniază că pentru a fi în fața unei fapte de discriminare tratamentul diferențiat trebuie să fie determinat de existența unui criteriu protejat. În situația invocată, Consiliul observă că se operează o diferență de tratament pe criteriu de sex, care este prevăzut în mod expres în art.1 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012.
- 4.6 Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului o diferență de tratament se consideră discriminatorie, dacă nu are la bază o justificare obiectivă și rezonabilă, adică nu urmărește un scop legitim sau nu există un raport de proporționalitate rezonabil între scopul urmărit și mijloacele utilizate pentru realizarea lui².
- 4.7 În cauza *Khamtokhu și Aksenchik vs. Rusia*³ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pentru a justifica tratamentul diferențiat aplicat bărbaților comparativ cu femeile la aplicarea pedepsei detențiunii pe viață, a reținut, pe de o parte, diversele instrumente europene și internaționale privind necesitățile de protecție ale femeilor contra violențelor bazate pe sex, abuzurilor și hărțuirii sexuale în mediul penitenciar și necesitatea de a proteja femeile însărcinate și mamele. Pe de altă parte, Curtea a reținut datele statistice prezentate de Guvernul Rusiei, care indică asupra unei diferențe considerabile între numărul total de bărbați deținuți și numărul total de femei deținute și conform cărora numărul deținuților condamnați la detenție pe viață este relativ redus.
- 4.8 Totodată, Consiliul reține și constatările Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Konstantin Markin vs. Rusia*⁴, care a menționat că diferențele fondate pe sex necesită justificări deosebit de serioase și că referințele la tradiții, la supoziții de ordin general sau la atitudinile sociale predominante într-o anumită țară nu pot fi considerate, ca atare, justificări suficiente pentru o diferență de tratament.
- 4.9 În vederea constatării existenței unei justificări obiective și rezonabile, Consiliul ține să releve că instrumentele internaționale⁵ prevăd că toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Cu toate acestea Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei la art. 4 alin.(1) prevede că statele părți ar putea adopta anumite măsuri temporare speciale, menite să accelereze instaurarea egalității în fapt între bărbați și femei, dar că acestea nu trebuie să aibă drept consecință menținerea unor norme inegale sau diferențiate și ele ar trebui să fie abrogate de îndată ce au fost realizate obiectivele în materie de egalitate de șanse și tratament. Excluderea femeilor de la aplicarea detențiunii pe viață nu poate fi considerată o măsură pozitivă, deoarece nu există un obiectiv legat de oportunitatea

² Cauza *Stec și alții v. Marea Britanie* din 12.04.2006, pct. 51.

³ Cauza *Khamtokhu și Aksenchik vs. Rusia* din 24 ianuarie 2017, pct. 82,

⁴ Cauza *Konstantin Markin vs. Rusia* din 22.03.2012, pct. 127.

⁵ Declarația Universală a Drepturilor Omului art.1. , Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, preambul.

de șanse sau egalitatea de tratament. Cât privește diferența de tratament a bărbaților față de femei în legătură cu ocrotirea maternității, admisă de art.4 alin.(2) al Convenției asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării față de femei a menționat în Recomandarea generală nr. 25 că această diferențiere vizează doar aspectul biologic. Astfel, este justificată, în baza art. 4 alin.(2) din Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, diferența de tratament, având la bază aspectele biologice, dar nu și cea bazată pe „rolul social” al femeii percepute ca mamă. Mai mult decât atât, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a respins în mai multe cauze⁶ argumentele fondate pe paternalism și pe percepția că femeile ar fi mai „vulnerabile” decât bărbații și ar avea nevoie de protecție. În lumina celor expuse, Consiliul nu găsește o justificare a tratamentului diferențiat.

- 4.10 În situația în care considerăm că aplicarea detențiunii pe viață doar bărbaților constituie un tratament nejustificat, Consiliul relevă experiența altor state care au decis că detențiunea pe viață este „inumană”. **Consiliul consideră că pedepsele trebuie să fie individualizate și nediscriminatorii pe criteriul de sex și, ca consecință, recomandă abolirea pedepsei sub formă de detențiune pe viață.** Abordarea individualizată nediscriminatorie va permite o ajustare mai bună a pedepselor la vulnerabilitățile specifice unor categorii de persoane, comparativ cu distincțiile excesive, și prin urmare, arbitrare bazate pe sex.
- 4.11 În contextul celor menționate, Consiliul consideră că, prevederea art. 71 alin. (3) Cod penal în partea ce ține de interdicția de a aplica detențiunea pe viață numai femeilor, ci nu bărbaților, este contrară standardelor privind nediscriminarea.

Președinte

Ian FELDMAN

---

⁶ Cauza Emel Boyraz vs. Turcia din 02/03/2015, pct. 51-53, Cauza Vrontou vs. Cyprus din 13.01.2016, pct. 75.